

Informatie over de Profielkeuze

Havo 3

Inleiding

Beste leerling,

Het maken van een keuze voor je profiel in de bovenbouw van de Havo (klas 4 en 5) is belangrijk. Je voert over dit onderwerp gesprekken met je ouders, je mentor, leraren en met je decaan. Uiteindelijk moet je alle voor- en tegenargumenten op een rij zetten en een keuze maken, waarbij je interesses, capaciteiten en plannen voor een vervolgstudie belangrijke factoren zijn.

Een belangrijk aspect bij die keuze is, dat je moet weten wat de verschillende vakken in de bovenbouw inhouden, waar de verschillen liggen met de onderbouw, waar de meeste aandacht op gevestigd wordt. Over de nieuwe vakken krijg je voorlichtingslessen. Vraag aan je docenten hoe hun vak eruitziet in de bovenbouw. Je krijgt van je docenten een advies.

In dit profielkeuzeboekje kun je lezen welke criteria een belangrijke rol spelen bij het geven van het advies. In dit profielkeuzeboekje staat ook uit welke vakken de verschillende profielen zijn opgebouwd en welke keuzemogelijkheden er zijn. Ook kun je de regels lezen die wij op school hanteren wat betreft de profielkeuze.

Daarnaast is het bij je keuze belangrijk dat je ook kijkt naar welk profiel of welke vakken er nodig zijn voor de vervolgopleidingen – deze mogen namelijk eisen stellen aan met welk profiel(en) en/of vak(ken) je wel toelaatbaar bent en met welke niet. Hierover vind je meer in de methode Qompas, maar we hebben hier ook een overzicht van staan op onze website.

Met de term loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) doelen we op het proces vanaf Havo 3: je kiest een profiel. In Havo 4 denk je verder na over een vervolgopleiding. In havo 5 beslis je wat je gaat doen na je eindexamen. Je mentor, ouders, decaan en docenten helpen je daarbij zo goed mogelijk.

Dit profielkeuzeboekje is voor jou een hulp bij het praten en denken over de keuzes die je gaat maken. Praat erover met elkaar, met je ouders, je mentor, je docenten en je decaan. **Kiezen is een proces en hoef je niet alleen te doen.**

Pauline Edzes, decaan

Inhoud	pag.
Planning LOB-activiteiten	4
Overzicht inhoud en opzet bovenbouw	5 - 6
De Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding (LOB):	7
- een profiel kiezen	7
- regels	10
- wijziging in vak of profiel	10
De keuze op de korte termijn:	11
- Profieleisen	11
De keuze op de lange termijn	12
Na het Havodiploma nog Atheneumgaan doen	13
Het Hoger Onderwijs	14

Planning loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) in Havo 3 (2023 – 2024)

September/ Januari	:	Simulise profielkeuze
Eind Jan./ begin Feb.	:	Vakkenvoorlichting door docenten
30 Januari	:	Ouderavond over de profielkeuze
Week 7	:	2 ^e rapport + (vak)advies
14 Februari	:	Voorlopige profielkeuze
14 Maart	:	Definitieve profielkeuze
Begin Juli	:	Rapportvergaderingen Havo 3

Overzicht inhoud en opzet bovenbouw Havo

Algemeen

De **tweede fase** is in 1998 in Nederland in het onderwijs ingevoerd in het havo en het atheneum. De tweede fase duurt van klas 4 tot het examenjaar.

Het onderwijsprogramma in de tweede fase is in een aantal opzichten anders dan in de eerste fase (= de onderbouw, klas 1 t/m 3). De verschillen hebben betrekking op:

1. de inhoud van het vak
2. de eisen, die via het examen aan een vak gesteld worden
3. de manier van werken bij het vak
4. het aanbod van nieuwe vakken

De inhoud van het vak

De omvang van elk vak is niet alleen meer aangegeven via het aantal wekelijks te volgen lessen, maar ook via **studielasturen (slu's)**; slu's zijn gemiddelden en omvatten al het werk, dat je voor een vak moet doen, dus lessen volgen, huiswerk maken/leren, werkstukken maken, proefwerken en examens voorbereiden en maken, meedoen aan excursies etc. Er wordt van je verwacht dat je elk jaar 1600 slu's maakt, dus 1600 klokuren. Het schooljaar bestaat uit maximaal 40 weken, dus heb je gemiddeld 40 weken lang een 40-urige werkweek, als je ervoor kiest om in de schoolvakanties niets voor school te doen. Van de 1600 uur studielast moet je minstens 1000 uur aan lessen of lesvervangende activiteiten besteden. Verder betekent het, dat er ongeveer 3 uur per dag aan huiswerk besteed dient te worden (= 15 uur per week).

Eisen

Wat de eisen voor de vakken betreft is het goed om te weten,

- * dat niet alle vakken met een centraal examen afgerond worden,
- * dat je niet alleen schriftelijke toetsen krijgt, maar dat je ook voor verschillende vakken **praktische opdrachten** moet maken,
- * dat je in een klein groepje een **profielwerkstuk** moet maken. Een profielwerkstuk heeft betrekking op 1 vak uit het gekozen profiel.
- * dat je bij alle vakken meer zelfstandig moet werken.
- * dat goed kunnen plannen en je aan die planning houden van groot belang is.

Manier van werken bij vakken

De manier van werken bij de vakken is anders; aan het begin van elk schooljaar krijg je een overzicht van alle toetsen/opdrachten, die horen bij het examendossier en die in dat schooljaar afgerond moeten worden (= Programma van Toetsing en Afsluiting, PTA).

Nieuwe vakken

Je krijgt nieuwe vakken:

- Culturele en Kunstzinnige Vorming (ckv) in Havo 4 en 5
- Maatschappijleer (ma) in Havo 4.

Je kunt kiezen uit nieuwe vakken in het verplichte vrije deel van je profiel:

- Informatica (in)
- Bedrijfseconomie, Ondernemerschap en Financiële zelfredzaamheid (beco)
- Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM)
- Havo-P

Je krijgt voorlichting in de klas over de vakken informatica, bedrijfseconomie, bewegen, sport en maatschappij, Havo-P en de kunstvakken. Je ouders krijgen voorlichting over deze vakken tijdens de ouderavond in januari.

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)

Het profiel dat je volgend jaar volgt, is opgebouwd uit drie delen:

- A) Gemeenschappelijk deel
- B) Profieldeel
- C) Verplicht vrije deel

A) Gemeenschappelijk deel

In het gemeenschappelijke deel zitten de vakken die alle leerlingen volgen:

Nederlands
Engels
Levensbeschouwelijke vorming (H4)
Maatschappijleer (H4)
Lichamelijke opvoeding
Culturele en kunstzinnige vorming

In het gemeenschappelijke deel zitten ook nog:

Profielwerkstuk	80
Lob-opdrachten	40
Werkweek	40
Maatschappelijke stage	30

B+C) Profieldeel en verplichte vrije deel

Je hebt de keuze uit vier profielen:

- Cultuur & Maatschappij
- Economie & Maatschappij
- Natuur & Gezondheid
- Natuur & Techniek

Ieder profiel is opgebouwd uit verplichte profielvakken en profielkeuzevakken. Je kiest dus:

- Een profiel (met daarin de verplichte profielvakken)
- In dat profiel één of meer profielkeuzevakken
- Een vak in het verplichte vrije deel

De vier profielen die je hieronder ziet, zijn de profielen zoals de leerlingen die dit jaar kunnen kiezen.

Cultuur & Maatschappij (CM)	
Verplichte profielen en profielkeuzevakken	Geschiedenis Frans <i>of</i> Duits Kunst Beeldende Vorming <i>of</i> Kunst Muziek Aardrijkskunde <i>of</i> economie <i>of</i> Havo-P
Verplicht vrije deel, 1 vak kiezen uit:	ak, beco, bi, ec, wiA

Economie & Maatschappij (EM)	
Verplichte profielvakken	Wiskunde A <i>of</i> B Geschiedenis Economie
	Verplicht vrij deel, 1 vak kiezen uit:
Profielkeuzevakken 1 vak kiezen uit:	Aardrijkskunde → beco, bi, bsm, du, fa, in, kubv, kumu, na
	Bedrijfseconomie → ak, bi, bsm, du, fa, in, kubv, kumu, na
	Duits → ak, beco, bi, bsm, in, kubv, kumu, na
	Frans → ak, beco, bi, bsm, in, kubv, kumu, na
	Havo-P → ak, beco, bi, kubv, kumu, na

NB bij de N-profielen kun je de taal die je nu niet hebt (Du/Fa) niet alsnog kiezen

Natuur & Gezondheid (NG)		
Verplichte profielvakken	Wiskunde A of B Biologie Scheikunde	
		Verplicht vrij deel, 1 vak kiezen uit:
Profielkeuzevakken 1 vak kiezen uit:	Aardrijkskunde	⇒ beco, bsm, du, ec, fa, in, kubv, kumu, na, oo
	Natuurkunde	⇒ ak, beco, bsm, du, ec, fa, in, kubv, kumu, oo
	Onderzoek & Ontwerpen	⇒ ak, beco, du, ec, fa, in, kubv, na

Natuur & Techniek (NT)		
Verplichte profielvakken	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde	
		Verplicht vrij deel, 1 vak kiezen uit:
Profielkeuzevakken 1 vak kiezen uit:	Biologie	⇒ ak, bsm, beco, du, ec, fa, in, kubv, kumu, oo
	Informatica	⇒ ak, beco, bi, du, ec, fa, oo
	Onderzoek & Ontwerpen	⇒ ak, beco, bi, du, ec, fa, in, kubv

Wijziging in vak of profiel

Het wisselen van vakken of van profiel in de loop van het schooljaar is in principe niet mogelijk. Een eventuele wijziging wordt alleen in behandeling genomen indien er sprake is van een bijzondere/uitzonderlijke situatie. De aanvraag voor een dergelijke wijziging loopt altijd via de decaan, die bespreekt dit met de betrokkenen en kijkt of het in te passen valt.

De keuze op de korte termijn

De keuze van een profiel zal vaak afhangen van de vakken die je leuk vindt en de rapportcijfers die je haalt. De vakken met de hoogste rapportcijfers en de beste adviezen (het 2^e rapport vermeldt die) zullen waarschijnlijk je profielkeuze grotendeels bepalen. De docenten geven voorlichting over hun vak zodat je weet wat het programma is in de bovenbouw. Ook over nieuwe vakken krijg je voorlichting. Er komt echter meer kijken bij deze keuze! Aan de definitieve keuze voor profiel- en keuzevakken zijn eisen verbonden. De adviezen in het schema hieronder zijn, hoewel wettelijk gezien niet bindend, wel dwingend van aard.

Profieleisen voor Havo 4

Profiel	Verplichte profielvakken	Advies
Cultuur en Maatschappij	Geschiedenis Frans of Duits	Geen negatief advies voor de verplichte profielvakken
Economie en Maatschappij	Wiskunde A of B Geschiedenis Economie	Geen negatief advies voor de verplichte profielvakken
Natuur en Gezondheid	Wiskunde A of B Scheikunde Biologie	Geen negatief advies voor de verplichte profielvakken
Natuur en Techniek	Wiskunde B Scheikunde Natuurkunde	Geen negatief advies voor de verplichte profielvakken

Na het 2^e rapport kun je zien welke adviezen jouw docenten je geven als je hun vak wilt kiezen in je profiel. In deze periode maak je een voorlopige profielkeuze die je bespreekt met je mentor en eventueel de decaan.

Als je deze gesprekken hebt gevoerd, dan maak je vóór 16 maart een definitieve keuze voor een profiel. Op dat moment heb je 'de keuze op de korte termijn' gemaakt. Je keuze staat dan vast en kan na die datum in principe niet meer gewijzigd worden. Mocht je toch nog iets willen veranderen, dan hoor je pas na de overgangsvergaderingen aan het eind van het schooljaar, of het lukt de wijziging door te voeren. Een uitzondering hierop vormt het vak wiskunde (a of b).

De keuze op de lange termijn

In havo 4 en 5 ga je aan de slag met de volgende stap in het keuzeproces en hierbij maak je wederom gebruik van Qompas. Aan de hand van opdrachten en het bezoeken van open dagen en meeloopdagen ga je je oriënteren op je vervolgopleiding. Je mentor en de decaan helpen jou en je ouders hierbij.

Extra activiteiten en certificaten

Als je in de bovenbouw extra activiteiten doet, dan kun je daar van school een officieel certificaat voor krijgen. Een hogeschool mag leerlingen selecteren als er sprake is van een studierichting met een zgn. numerus fixus (er mogen niet meer leerlingen aan die studie beginnen dan het vooraf gestelde aantal). Dit heet 'decentrale selectie' (zie pag.14). De criteria om 'decentraal' geselecteerd te worden zijn per hogeschool verschillend. Je kunt ze vinden op www.duo.nl en de internetsites van de betreffende onderwijsinstellingen. Sommige instellingen kijken hierbij naar je motivatie en naar de extra activiteiten die je hebt verricht buiten alle verplichte werkzaamheden voor je profiel.

Bij extra activiteiten gaat het bijvoorbeeld om deelname aan:

- debatteren
- internationalisering
- leerlingenraad/MR
- leerling mentoraat
- medezeggenschapsraad (lid van MR)
- tutor
- Psychologie
- klankbordgroep bovenbouw

het organiseren van:

- examengala
- vieringen (kerstviering)
- uitwisseling

Als je een certificaat of certificaten kunt laten zien bij een decentrale selectie, dan kunnen daarmee de kansen toenemen dat je toegelaten wordt tot de studie die jij hebt gekozen.

Een overzicht van opleidingen met een decentrale selectie vind je op

http://www.duo.nl/particulieren/studeren/decentrale_selectie.asp

Na het Havo diploma nog Atheneum gaan doen

Sinds een aantal jaar, heeft een leerling met een havo-diploma rechtstreeks toegang tot het atheneum. Dit noemen we de drempelloze doorstroom. Er mogen geen cijfereisen meer worden gesteld of iets van die strekking. De profielen zijn op het atheneum in de basis gelijk aan die van de havo, maar er zijn een paar dingen waar je op moet letten.

Op het Atheneum:

- is een 2^e MVT (moderne vreemde taal: Duits of Frans) in principe verplicht – deze taal zit in het gemeenschappelijk deel;
- is wiskunde verplicht;
- kun je geen BSM kiezen;
- kun je geen SCORE kiezen.

Mocht je een eventuele doorstroom overwegen of open willen houden, dan kan het handig zijn hier bij je profielkeuze nu al rekening mee te houden.

Het Hoger Onderwijs: HBO en WO

Er zijn in Nederland twee soorten Hoger Onderwijs: het Hoger Beroepsonderwijs (HBO), dat gegeven wordt aan Hogescholen en het Wetenschappelijk Onderwijs (WO), dat gegeven wordt aan Universiteiten.

Het Hoger Beroepsonderwijs (HBO, hogescholen)

Met je Havo diploma kun je terecht op het HBO. Het HBO is sterk gericht op een bepaalde beroepspraktijk en kent veel stages. Voor zover het HBO theoretisch is, gaat het meer om het toepassen van de theorie in de praktijk. De cursusduur (bachelor) is bij het HBO in principe 4 jaar. Het is mogelijk hierna een aansluitende masteropleiding (verbredend of verdiepend) te doen. Deze masteropleidingen duren vaak één of twee jaar.

Opleidingen met loting en decentrale selectie (numerus-fixus)

Voor een aantal studierichtingen geldt dat maar een beperkt aantal studenten kan worden toegelaten. Dit zijn de zgn. **numerus-fixus** studierichtingen ofwel opleidingen waarvoor geselecteerd moet worden.

Met ingang van het studiejaar 2017-2018 is de centrale loting afgeschaft. Vanaf dit moment mogen de **numerus-fixus** studierichtingen al hun studenten zelf selecteren aan de hand van decentrale selectie.

Decentrale selectie/ toelating

De instellingen voor hoger onderwijs mogen zelf studenten selecteren op grond van eigen selectiecriteria. Overgangscijfers van H4 naar H5 kunnen hierbij een rol spelen. Certificaten en extra activiteiten die je buiten school hebt gedaan spelen kunnen bij een decentrale selectie ook een rol spelen.

Op www.duo.nl > home > studeren > opleidingen met decentrale selectie vind je het overzicht van opleidingen met een decentrale selectie. Elk jaar worden de opleidingen met een decentrale selectie opnieuw vastgesteld.